

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

WRAKING EN INTERNATIONALE WAARBORG

Een der procédés, die toelaten de internationale geschillen op vredelievende wijze te regelen en die de aandacht weer gaande houden, is zonder twijfel de arbitrage. De algemene Vergadering heeft op haar zitting van 14 November 1947 een resolutie aangenomen, die eens te meer dit idee tot uitdrukking bracht, door de leden van de O. V. V. aan te zetten tot het vlugger aanwenden van deze methode (Document Algemene Vergadering, A/459).

Voor de juridisch-wetenschappelijke studie van het instituut der arbitrage is het wel enigszins van belang, een klein overzicht te geven van de prestaties, die er in de afgelopen maanden op dat gebied geleverd werden. Naar de « Court's Yearbook » van 1946-47 te oordelen (p. 110-112) is er zeker principieel een vooruitgang te boeken. De « Geneva General Act » van 1928 (Journal Officiel de la Société des Nations, supplément spécial, n° 193, p. 45) bevatte « de globo » genomen een verklaring van de oude volkenbondsleden, om bij voorkeur in die zin een oplossing te zoeken van hun volkenrechtelijke geschillen. In de loop van 1946-1947 hebben nog achttien andere mogendheden een dergelijke principiële toezegging gedaan.

Recente verdragen geven een identieke indruk. Aldus bepaalt art. 13 van het verdrag tussen Engeland en Transjordanië van 22 Maart 1946, dat in geval er een geschil zou oprijzen tussen de twee contractanten, over de interpretatie van het verdrag, men zich naar het Internationale Hof zal wenden, om de betwisting te zien bijleggen (British Treaty Series, n° 32, 1946). Dezelfde regeling werd getroffen in het verdrag tussen de Verenigde Staten en de Philippijnen van 16 November 1946 (The American Journal of International Law, 1948, p. 14).

Op 29 November 1947 heeft de Algemene Vergadering trouwens een analoge regeling voorzien in een resolutie betreffende de verdeling van Palestina (Kap. 4 van de Declaratie, Document, Algemene Vergadering A/AC/14/34).

Wanneer wij nu het terrein der goede voor-

nemens verlaten en de balans gaan maken van de daadwerkelijke tussenkomsten van het Hof, dan kunnen wij vaststellen, dat tegenover de menigvuldige internationale geschillen, de activa niet zeer hoog staan. De leden van het Hof vergaderden van 3 April tot 6 Mei 1946 om problemen van reorganisatie te bespreken. Van 2 Februari 1947 tot 14 Maart 1947 was er een nieuwe bijeenkomst, om de administratieve regelingen te bespreken, die verband hielden met deze reorganisatie. Op 3 Mei 1947 werd een soort van Hof in kortgeding voorzien, met de H.H. Guerrero en Basdevant, respectievelijk als voorzitter en ondervoorzitter. Verder werd het Hof om advies gevraagd over de interpretatie van art. 4 van het Handvest (Algemene Vergadering, Document A/471). Het Corfou-incident werd bij beslissing van de Veiligheidsraad, dd. 9 April 1947, eveneens naar het Hof verzonden (Security Council, Official Records, 2° Jaargang, n° 34, p. 726-727). Houdt men nu in het oog, dat het geschil hangend is, dan kan men zeker besluiten met de Havard-specialist Manley O. Hudson, dat het art. 23 van het Statuut van het Hof, dat een permanente zitting voorziet, zonder twijfel een zuivere formaliteit is geworden (The Twentieth year Law, 1948, p. 5). Wij menen eerder dat het door optimisten werd geschreven.

Een belangrijke vraag stelt zich echter in dit verband en een wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van de afkerigheid der mogendheden om hun geschillen aldus te regelen is ongetwijfeld een lonende taak voor de rechtstheoreticus en de socioloog. De vraag is ook niet ontgaan aan de aandacht van de Amerikaanse Akademie voor Politieke wetenschappen. Het was eveneens M. O. Hudson, die in een algemeen vertoog de mening vooruit heeft gezet, dat het internationaal gebeuren nog niet aanzien wordt als een juridisch element en dat een uitbreiding van de toepassingen van het volkenrecht over het algemeen zeer wenselijk was (Proceedings of the Academy of Political Science Januari 1947, vol. XXII, p. 27).

Wij menen echter, dat aldus eerder een wens wordt uitgedrukt dan een probleem opgelost. Er is ons trouwens eigenlijk geen doctrine bekend, die juist dat bepaald vraagstuk aanvat. Wel zijn er verhandelingen over arbitrages, die grondige opzoekingen bevatten over het scheidsgerecht in het volkenrecht (zoals « The Function of Law in the International Community » van H. Lauterpacht of « L'article 38, 3° du statut de la Cour Permanente de Justice Internationale » van L. Kopelmanas (Revue générale de droit international public, 1936, p. 284, e. vgl.), doch de vraag als dusdanig blijft open. Wij denken echter dat zij een tweevoudig uitzicht vertoont. Een eerste onderzoek betreft veel meer de wetenschappelijke politiek dan het recht en zij gaat terug tot het opsporen van de politieke motieven, die de staten aanzetten tot deze a-juridische houding. Anderzijds stelt zich een zuiver rechtskundige aangelegenheid, nml. het nagaan welke de gebreken zijn van de huidige regelen van volkenrecht in zake arbitrage. Dit laatste kan zich op zijn beurt weer onderverdelen in tal van onderzoekingen; het methodologisch bestuderen van de wijze waarop de leemten in het volkenrecht kunnen aangevuld worden, evenals de zuivere proceduriële tekortkomingen, zijn van belang in dit geval. Telkens menen wij, dat daarbij de vergelijkende studie ons de beste uitslagen kan geven. Zoveel mogelijk rechtsformules moeten met het oog op hun voor- en nadelen worden vergeleken, ten einde met een bepaalde graad van nauwkeurigheid de gebreken van de arbitrage-systemen in het volkenrecht te kunnen vaststellen en natuurrechtelijk te kunnen aanduiden hoe ze moeten worden aangevuld. De internationalist moet hier werken als een comparatist.

Een dergelijk werk is een onderneming van jarenlange studie en moet normaal een zeker aantal publicaties opeisen. Het is derhalve niet ons doel een volledig overzicht te geven van al het mogelijk materiaal, dat daarvoor in aanmerking komt. Wel wensen wij het idee vooruit te zetten en aanschouwelijk te toetsen aan een concrete voorstelling van een der belangrijkste punten.

Zonder twijfel is de persoon van de rechter van overwegend belang, vermits het ten lange laatste toch van zijn overtuigingen en interpretaties zal afhangen, welk verloop het incident zal krijgen. De betwisting aangaande de hoedanigheid van de « judex » stelt zich eens te meer op een tweevoudige manier, hij is « suspectus » of « inhabilis ». Voor het laatste geval gelden vooral de proceduriële normen van aanstelling als beslissende factoren. Het probleem van de « judex suspectus » concentreert zich echter op het beginsel van de wraking. Met het oog op het methodologisch idee, dat wij hier hebben vooruitgezet, willen wij de wraking dan ook in die zin onderzoeken.

Wraking van scheidsrechters bestaat ook in onze burgerlijke rechtspleging en is gevestigd door art. 1014 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Men heeft echter niet uitdrukkelijk de redenen aangegeven. De Staatsraad oordeelde dit als overbodig en meende, dat het zou volstaan, dat een opsomming werd gegeven voor de rechters in de

rechtbanken van eerste aanleg. Door analogie waren dezelfde redenen van toepassing. Practisch zal dus de exceptie der wraking in zake scheidsrechterlijke aangelegenheden een eenvoudige transplantatie zijn van de wetsbepalingen van art. 378 wetboek burgerlijke rechtsvordering, die betrekking hebben op de rechters (A. Bernard, L'arbitrage volontaire en droit privé, Brussel, 1937, p. 198). Laatstgenoemd artikel is echter een uitgebreide opsomming van alle mogelijke gevallen, waarin een rechter niet objectief zou zijn. Men heeft wel is waar aangenomen, dat de opsomming limitatief is (Pandectes Belges, V° Récusation des juges, n° 64 e. vlg., Cass. Fr. 6-8-1860, D. P. 1861, I, 75; Brussel, 26-4-1872, Pas. 1873, II, 1874), doch zelfs een grote graad van vijandschap tussen een rechter en een partij is als grond van wraking in te roepen. De rechtspraak geeft op haar beurt heel wat voorbeelden van gronden tot wraking, omdat de rechter belang had bij de te vonnissen zaak (Brussel, 5-1-1909, Pas. 1909, II, 168; Brussel, 12-2-1910, B. J. 1910, 474; Rechtbank van Koophandel Gent, 12-6-1912, Jur. Comm. Fl. 1912, p. 269, zie noot; Brussel, 10-12-1924, P. P. 1925, n° 79; Brussel, 27-11-1900, Pas. 1901, II, 204; Cass. 10-10-1901, Pas. 1901, I, 367).

Synthetisch beschouwd kan men als richtlijn aannemen, dat de exceptie met goed gevolg kan worden opgeworpen zodra men kan aantonen, dat een rechter of scheidsrechter een persoonlijk, geldelijk of moreel belang heeft in de zaak (zie aldus A. Bernard, op. cit., p. 50 e. vlg.; E. Garsonnet en Ch. Cézard-Bru, Traité théorique et pratique de procédure civile et commerciale, d. VIII, Parijs, 1925, n° 257 e. vlg., p. 515 e. vlg.; M. P. Brachet, de l'exécution internationale des sentences arbitrales, Parijs, 1928, I vol., p. 217).

Om nu naar onze oorspronkelijke gedachtengang terug te keren, willen wij de verschillende bronnen van volkenrecht doorlopen, ten einde een dergelijke regel eventueel te kunnen opsporen.

Dat reeds de oude auteurs een persoonlijk belang van een scheidsrechter als grond van wraking aangenomen hebben, moet ons niet al te zeer verwonderen, daar zij met hun soms heerlijke verwarringen van recht en natuurrecht, bij herhaalde gelegenheden, heel wat idealistische oplossingen hebben verdedigd. Zowel bij S. Pufendorf (De jure naturali et gentium, boek V, kap. 13, 4) als bij M. de Vattel (Le droit des gens ou principes de la loi naturelle, appliqués à la conduite et aux affaires des nations et des souverains, boek II, kap. 38, & 329) vinden wij reeds dit beginsel terug. Moderne auteurs blijven het handhaven (H. Lauterpacht, The Function of Law in the International, 1910, p. 597-614; A. E. Nijs, Revue de droit international, 1910, p. 597-614; A. Mérignac, Traité de droit public international, 1907, p. 51 e. vlg., P. Fauchille, Traité de droit international public, 1920, vol. I, d. III, p. 552).

Wij kunnen ons echter moeilijk tot de rechtsleer beperken en zullen trachten de precedenten uit de internationale rechtspraak te halen, ofschoon hier niet veel stof moet verwacht worden daar dergelijke jurisprudentie op zichzelf een zeldzaamheid is. De hypothèse van de « judex suspectus » werd ech-

ter reeds voorzien in de Conventie tussen Mexico en Frankrijk van 9 Maart 1839. Men wenst de mogelijkheid uit te sluiten een scheidsrechter te zien aanduiden, die geen voldoende vredelievende betrekkingen onderhield met de betrokken partijen. Dezelfde opmerkingen werden gemaakt bij de arbitrage tussen Engeland en Portugal in het Croftgeval, d.d. 7 Februari 1856 (zie A. de Lapradelle en N. Politis, *Recueil des arbitrages internationaux*, d. I, 1905, p. 554, en d. II, 1923, p. 11). Deze twee gevallen zijn eigenlijk nog niet typisch. Wel wordt de mogelijkheid van een wraking voorzien, doch zij heeft zich niet voorgedaan onder haar vorm van exceptie, zoals in het privaatrecht. Te dien opzichte vinden wij een duidelijker voorbeeld in de arbitrage tussen de Verenigde Staten en Peru van 26 Februari 1870, waar één der leden zich heeft moeten terugtrekken, omdat hij een advies over het geval had verleend en bijgevolg een zedelijk belang had bij het treffen van een bepaalde oplossing (A. de Lapradelle en N. Politis, op. cit., d. II, p. 587).

Het is echter met het inwerkingtreden van het Permanente Hof van Internationale Justitie, dat men niet meer met één enkel duidelijk precedent blijft staan. Het Statuut zelf voorzagt in zijn artikel 17, dat niemand mocht deel nemen aan de beslissingen, die door het Hof werden getroffen, indien hij in het geval een aandeel had gehad als raadgever, agent of advocaat van één der twistende partijen. Hetzelfde gold voor iemand, die reeds in een of ander organisme had gezeteld waar het geval besproken werd. Wanneer enige twijfel omtrent dit punt zou opgerezen zijn, zou de moeilijkheid door het Hof zelf worden opgelost en onderzocht. Artikel 16 komt dit stelsel nog verstevigen door te bepalen, dat de leden geen administratieve of politieke functies zullen waarnemen. Artikel 24 voorziet de wraking zelfs « proprio motu », door toe te laten aan een lid van het Hof, zich te recuseren, indien hij meent bepaalde gronden te hebben, om in een bepaald geval niet te moeten zetelen. Hetzelfde initiatief wordt ook nog aan de voorzitter toegekend, in hetzelfde artikel.

Het protocol, tot herziening van het Statuut, dat op 14 September 1929 door de Algemene Vergadering van de Volkenbond werd aangenomen, verstevigt trouwens artikel 16, door aan de leden een verbod op te leggen, om nog andere professionele activiteiten uit te oefenen (R. Cassin, *La révision du Statut de la Cour Permanente de Justice Internationale*, in *Revue générale de droit international*, 1929, p. 377 en vlg.; A. Raestad, *Le projet du Comité des Juristes concernant la révision du Statut de la Cour Permanente de Justice Internationale*,

Revue de droit international, d. III, 1929, p. 340 en vlg.).

Het Hof heeft zelfs bepaalde gevallen beoordeeld. Aldus besliste het in zijn zitting van September 1926, dat er onverenigbaarheid bestaat tussen het ambt van rechter en de persoon, die vroeger deel heeft uitgemaakt van een conciliatiecommissie, waarbij het geval behandeld werd (Permanent Court of International Justice, P.C.I.J., Serie E, n° 7, p. 276, 277). Tijdens de zitting van Maart 1928 werd door rechter Huber een toepassing gemaakt van artikel 24. Hij wierp zelf zijn recusatie op, doch het Hof liet hem zetelen, omdat hij door de betrokken Zwitserse regering van zijn mandaat als adviseur ontheven werd, voordat het conflict was ontstaan (P.C.T.J., Serie E, n° 4, p. 270). In Februari 1931 bepaalde het Hof, dat men niet mocht zetelen in geval men lid was geweest van de Algemene Vergadering van de Volkenbond, waar dezelfde zaak werd besproken en dat men zijn mening reeds onbetwistbaar had te kennen gegeven door op te treden als rapporteur of lid van een juristencomité (P.C.I.J., Serie E, n° 7, p. 277, 278).

Met de O.V.V. is er geen verandering gekomen op het punt van de wraking (United Nations Conference on International Organisation Subcommittee of United Nations, Committee of Jurists, document 857, vol. 13, p. 340 en vlg.).

Zoals kan opgemerkt worden bestaat het wrakingsbeginsel in het volkenrecht even duidelijk als in het stelsel van het Wetboek van Rechtsvordering. Synthetisch gezien heeft het hetzelfde grondbeginsel en uit de synoptische gegevens kan besloten worden, dat op dit punt het volkenrecht geen achterstand vertoont. Conventioneel is het gevestigd in de statuten en het is daarbij nog gerugsteund door jurisprudentiële precedënten.

Wij zijn ons wel bewust, dat deze verhandeling van uit comparatistisch oogpunt kan uitgebreid worden. Een totale compilatie zou echter eerder de stof zijn voor een boekdeel. Onderzoekingen naar de analogieën en mogelijkheid met de beginselen van het exaequatur, het hoger beroep, de authenticiteit der akten, zijn nog verder gelegen terreinen, waar de uitslag wellicht negatief zal zijn. Het doel was echter de redenen van de passiva van het Hof, voor systematischer wetenschappelijk onderzoek aan te duiden en dit te toetsen met concrete gegevens omtrent de wraking.

E. VAN BOGAERT,
*Rechter in de Rechtbank van
eerste aanleg te Gent.*

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 26 Juni 1948.

Voorzitter en verslaggever: M. Wouters.
Advocaat-Generaal: M. Colard.

Verzet (in strafzaken). — Ontzetting van rechten bij het verstekvonnis niet, bij het vonnis op verzet wel uitgesproken. — Ontoelaatbare verzwaaring van de toestand van verdachte. — Verbreking zonder verwijzing.

Verzet tegen verstekvonnis door de Krijgsraad gewezen; het O. M. stelt geen hoger beroep in. Bij het vonnis op verzet wordt de verdachte, behalve tot dezelfde straffen als bij verstek opgelegd, veroordeeld tot ontzetting van de rechten, bedoeld in art. 19 W.S. Dat vonnis wordt in hoger beroep door het militair gerechtshof bevestigd.

De toestand van verdachte is daardoor verzwaard. Het Hof van Cassatie verbreekt het bestreden arrest, doch alleen voor zover betreft de veroordeling tot ontzetting van rechten.

Meuris, Albert.

Gelet op het bestreden arrest gewezen op 24 April 1948 door het Militair Gerechtshof zetelende te Brussel;

Aangaande de beslissing over de publieke vordering:

Over het middel ambtshalve opgeworpen: schending van artikelen 187 (wet van 9 Maart 1908) 188, 202 (wet van 1 Mei 1849, art. 7) 205 (wet van 1 Mei 1849, art. 8) van het Wetboek van Strafvordering:

Overwegende dat bij vonnis, op 12 October 1944, gewezen bij verstek door de Krijgsraad, aanlegger veroordeeld werd tot de doodstraf en tot bijkomende straffen;

Dat, bij vonnis d.d. 29 November 1946, dat rechtscollege het verzet aangezegd de 31 Juli 1946 tegen het vonnis van 12 October 1944 heeft ontvangen, de feiten welke dit laatste bewezen had verklaard, bewezen gebleven heeft geacht echter met uitzondering van het feit 5 der telastlegging, aanlegger tot dezelfde straffen heeft veroordeeld als die opgelegd bij verstek en bovendien tot de afzetting voorzien bij artikel 19 van het Strafwetboek;

Overwegende dat het vonnis van 12 October 1944 bij verstek was gewezen tegen aanlegger en op tegenspraak jegens het Openbaar Ministerie; dat dit laatste niet er van in hoger beroep was gekomen;

Overwegende dat het verzet van de veroordeelde er enkel toe strekte deze laatste geheel of gedeeltelijk te doen ontlasten van de tegen hem uitgesproken veroordelingen, dat, op dit verzet, de rechter over de grond de toestand van aanlegger, zoals hij bleek uit het vonnis bij verstek, niet mocht verzwaren;

Dat niettemin het Militair Gerechtshof door bevestiging van het vonnis d.d. 29 Mei 1946, welke de afzetting uitspreekt, straf die niet opgelegd was geweest door het bij verstek gewezen vonnis, aan-

legger's toestand op diens verzet heeft verzwaard, derhalve de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Dat voor het overige de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven vormen werden nagekomen en dat, behoudens de onwettelijk uitgesproken afzetting, de straffen overeenkomstig de wet zijn;

Aangaande de beslissing over de vordering van de burgerlijke partij:

Overwegende dat geen enkel middel van cassatie wordt voorgesteld en dat het Hof er geen ambtshalve voorstelt;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest doch alleen in zover het aanlegger veroordeeld heeft tot de afzetting van de titels, graden, openbare ambten, hedingingen en diensten, waarmede hij bekleed is;

Beveelt dat huidig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Militair Gerechtshof te Brussel en dat melding er van zal gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Zegt dat er geen grond is tot verwijzing.

NOOT: Art. 19, lid 1 van het Wetboek van Strafrecht, schrijft de uitspraak van de ontzetting van de daarin opgesomde rechten bij veroordeling tot de aldaar genoemde criminele straffen *imperatief* voor. Heeft de rechter bij het verstekvonnis echter verzuimd die ontzetting uit te spreken, zo kan zulks niet meer geschieden bij het vonnis na verzet indien het O.M. zijnerzijds niet in hoger beroep is gegaan.

HOF VAN VERBREKING

Vacantiekamer. — 29 Juli 1948.

Voorzitter: M. Bail.

Raadsheer-verslaggever: M. Smetryns.

Advocaat-general: M. Janssens de Bisthoven.

Getuige (in strafzaken). — Ondervraging buiten eed van niet aangezegde getuigen door de voorzitter van het Hof van Assisen. — Afzien van het verhoor van getuigen met stilzwijgende toestemming van O.M. en verdachte.

Getuigen, wier namen, beroep en verblijfplaats niet overeenkomstig art. 315 lid 3 Sv. zijn aangezegd, moeten onder eed worden gehoord, indien de Procureur-generaal of de verdachten zich tegen hun verhoor niet verzetten.

Het O.M. en de verdachten zijn echter bevoegd van het verhoor van bepaalde getuigen af te zien; in casu moeten zij geacht worden stilzwijgend van het horen van de niet aangezegde getuigen te hebben afgezien, doordat zij geen bezwaar hebben gemaakt tegen het hun vooraf ter kennis gebrachte voornemen van de Voorzitter om die getuigen te horen krachtens de hem bij de artt. 268 en 269 Sv. toegekende bevoegdheid om naar eigen goedvinden buiten eed getuigen te horen, met dien verstande,

dat hun verklaringen slechts als inlichtingen zullen worden beschouwd.

Bedoelde getuigen zijn derhalve terecht buiten eed gehoord.

Desmedt Frans en cs. t./ De Sadeleer-Cornelis en cs.

Gelet op de bestreden arresten door het Hof van Assisen der provincie Oost-Vlaanderen op 14 Mei 1948 gewezen;

I. — *Wat betreft de voorziening van Walgraef Dominique :*

Aangaande de beslissing over de publieke vordering :

Over het enig middel van verbreking : schending van artikelen 315 en 317 van het Wetboek van Strafvordering, verkeerde toepassing en bijgevolg schending van artikelen 268 en 269 van hetzelfde Wetboek, doordat, in de loop van de debatten vóór het Hof van Assisen, de getuigen Klinkenborgh Paul, Cassiman Louis, Van den Abeele Albert, de Cooman Alfons en Dhaeseleer Benoit gehoord geweest zijn zonder eed, ten titel van inlichting ingevolge de vrije macht van de voorzitter, onder voorwendsel dat ze niet aangezegd werden, dan wanneer, van zodra zoals in onderhavig geval, geen enkele partij in de zaak zich tegen hun onderhoor verzette, de zelfs niet aangezegde getuigen noodzakelijk onder eed moesten onderhoord worden;

Overwegende dat het proces-verbaal der terechtzitting vermeldt dat « de getuigen Klinkenborgh Paul, Cassiman Louis, Vandenabeele Albert, De Cooman Alfons en Dhaeseleer Benoit niet onder eed gehoord werden, daar zij niet aangezegd werden; zij werden gehoord ten titel van inlichting, ingevolge de vrije macht van de voorzitter. De Heer Voorzitter heeft daarvan vooraf kennis gegeven aan de beschuldigten, hun raadslieden, het openbaar Ministerie, de leden van het Hof, de jury, de burgerlijke partijen en aan de getuigen zelf »;

Overwegende dat ongetwijfeld ingevolge artikel 315 van het Wetboek van Strafvordering, in afwezigheid van verzet van de zijde der tegenpartij, de niet-betekende getuigen onder eed dienen te worden onderhoord; maar dat de partijen immer het recht hebben van het verhoor van zekere getuigen af te zien; dat het openbaar Ministerie en de beschuldigten, in casu dienen te worden geacht stilzittend afstand te hebben gedaan van het horen der getuigen Klinkenborgh Paul, Cassiman Louis, Vandenabeele Albert, De Cooman Alfons en Dhaeseleer Benoit wanneer zij geen bezwaren hebben doen gelden tegen het hun vooraf bekend gemaakt voornemen van de voorzitter die getuigen krachtens zijn vrije macht te onderhoren, omdat zij niet aan de tegenpartij betekend waren geweest;

Dat het middel derhalve niet gegrond is; (..... het overige zonder belang);

Om die redenen,

Verwerpt de voorzieningen;

Verwijst eisers in de kosten.

NOOT: Vgl. Hof van Verbreking, 7 Juni 1948, R. W. 1948-1949, 13, met noot.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 13 Mei 1948.

Eerste voorzitter : M. De Clercq.

Raadsheren : M.M. de Bersaques en Axters.

Eerste advocaat-generaal : M. De Bie.

Pleiters : Mrs. Lefere (Ieper) en Haus.

1. **Gewijsde.** — **Strafvervolgving wegens verduistering of bedrieglijke verbergng van vermogensbestanddelen behorend tot de huwelijksgemeenschap.** — **Afwijzing van de vordering tot afgifte ingesteld door de weduwe als burgerlijke partij.** — **Nieuwe vordering voor de burgerlijke rechter op grond van bedrog.** — **Verschillende oorzaken.**
2. **Huwelijksvoorwaarden.** — **Betekenis van het beding bedoeld in art. 1525 B.W.** — **Geen schenking.**
3. **Schenkingen.** — **Nietigheid van schenkingen door de man gedaan ter bedrieglijke verkorting van de rechten zijner echtgenote op de goederen der gemeenschap.**
4. **Bezit.** — **Wegens gebrek aan ondubbelzinnigheid geen titel in de zin van art. 2279 B.W.**

1. *Strafvervolgving wegens verduistering of bedrieglijke verbergng na het overlijden van de man van vermogensbestanddelen, behorend tot de huwelijksgemeenschap; vordering tot afgifte door de weduwe ingesteld als burgerlijke partij; vrijspraak en afwijzing van de burgerlijke vordering.*

Daarna vordering tot afgifte door de weduwe ingesteld voor de burgerlijke rechter op grond van bedrog door de overleden echtgenoot ter verkorting harer rechten gepleegd. Beroep op het gezag van gewijsde kan niet gedaan worden, daar de eis niet op dezelfde oorzaak berust. (B.W. art. 1351)

2. *Het beding krachtens art. 1525 B.W. in de huwelijksvoorwaarden opgenomen, dat hij ontbinding van het huwelijk door de dood van een der echtgenoten, de gehele gemeenschap aan de langstlevende zal toebehoren, is in werkelijkheid een overeenkomst omtrent de verdeling, waarbij wordt afgeweken van de regel van verdeling in twee gelijke aandelen, vervat in art 1474 B.W. Dit beding werkt pas na ontbinding van het huwelijk, zodat het geen afbreuk doet aan de macht bij art. 1422 B.W. aan de man toegekend, om binnen de aldaar gestelde grenzen zonder medewerking van de vrouw over de roerende goederen der gemeenschap te beschikken.*
3. *Dit beding is geen schenking, kan dus geen schending van het wettelijk erfdeel van legitimarissen opleveren en is derhalve niet aan inkorting onderworpen.*
3. *De door de man verrichte beschikkingen om niet over bijzondere roerende goederen der gemeenschap kunnen nietig worden verklaard op grond van bedrog, wanneer de waarde daarvan overdreven hoog is in verhouding tot die van de gehele gemeenschap.*
4. *Bloedverwanten van een overledene, die tot de dag van zijn overlijden met hem samenwoonden, kunnen het bezit van zich in hun macht bevindende roerende goederen niet als titel in de zin van art. 2279 B.W. invoeren, daar hun bezit niet ondubbelzinnig is en dus niet voldoet aan een der bij art. 2229 B.W. gestelde vereisten.*

Legrain t./ Coene Em. en Théoph.

Gezien de stukken o.m. het vonnis tussen par-

tijen op tegenspraak gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Ieper, eerste Kamer zetelende in burgerlijke zaken, op 13 December 1939;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig werd ingesteld;

Overwegende dat geïntimeerden weliswaar besluiten tot de niet-ontvankelijkheid van het beroep (begroting van de eis), doch nalaten enige beweegreden tot staving dezer exceptie voor te brengen;

Overwegende dat appellante, weduwe van wijlen Henri Coene, te Vlamertinge overleden op 22 Febr. 1934, voor de eerste rechter, van beide geïntimeerden, teruggave vorderde van 761.450 frank, van een hoeveelheid zilverwerk, juwelen en een auto, zoniet betaling van de tegenwaarde dezer laatste voorwerpen, geschat op 50.000 frank; dat zij tevens vroeg haar beslag onder derden in handen van de hoofdgriffier der rechtbank van eerste aanleg te Ieper, dd. 6 October 1938, van waarde te verklaren; dat de eerste rechter deze vorderingen wegens ongegrondheid heeft afgewezen; dat appellante in beroep haar vordering eerst tot 304.952 frank en later tot 369,952 frank beperkt heeft en van de opvoering van de auto en de andere voorwerpen heeft afgezien;

Overwegende dat geïntimeerden integendeel tot de bevestiging van het vonnis besluiten en in de tweede plaats bij tegenberoep tot toekenning van hun aandeel in de nalatenschap van hun moeder, die zelf rechthebbende was op een wettelijk erfdeel in de nalatenschap van wijlen Henri Coene en te dezen titel voor de eerste rechter in het geschil vrijwillig was tussengekomen, maar sindsdien overleed;

Overwegende dat op klacht van appellante het Openbaar Ministerie na grondig onderzoek, geïntimeerden in betichting stelde in de eerste plaats uit hoofde van verduistering en in de tweede plaats uit hoofde van bedrieglijke verberging van deze en andere sommen ten nadele van de nalatenschap van Henri Coene; dat beide geïntimeerden bij arrest van 26 September 1938 werden vrijgesproken en appellante, die zich burgerlijke partij had gesteld, van haar vordering afgewezen met veroordeling tot de kosten;

Overwegende dat geïntimeerde zich in hun laatste besluiten van deze aanleg op het gezag van het gewijsde beroepen, voorhoudend dat de oorspronkelijke vordering op verduistering of bedrieglijke verberging gegrond was en uit de beweegredenen en het beschikkend gedeelte van gemeld arrest blijkt dat van dergelijke handeling geen spraak is geweest;

Overwegende dat appellante voor de strafrechter ondermeer de teruggave had gevorderd van dezelfde auto Mona Stella en van een bedrag van 732.336 frank uit hoofde van dezelfde geldverhandelingen als deze waarvan heden spraak; dat derhalve het voorwerp harer aanstelling als burgerlijke partij overeenstemt met het voorwerp der onderhavige vordering en beide geschillen tussen dezelfde partijen gevoerd werden; dat echter de vordering voor de strafrechter uitsluitend de verduistering of de bedrieglijke verberging tot grondslag had, terwijl de onderhavige vordering, zoals uit de beweegrede-

nen van de dagvaarding blijkt, ook de instemming van de decujus in de handelingen van geïntimeerden veronderstelt; dat het arrest van 26 September 1938 kracht van gewijsde heeft in zover de onderhavige vordering de verduistering of de bedrieglijke verberging tot grondslag zou hebben;

Overwegende dat appellante en de decujus gehuwd waren onder het stelsel der gemeenschap van aanwinsten bij akte van Mter Paul Labriet, notaris te Trélon, in Frankrijk; dat in deze akte, ten titel van huwelijksovereenkomst, bedongen werd dat bij de ontbinding van het huwelijk door de dood van een der echtelieden, het actief van de gemeenschap in zijn geheel aan de overlevende echtgenoot zou toebehoren met last de schulden van de gemeenschap te betalen; dat de akte tevens wederzijdse schenking aan de langstlevende echtgenoot van de algemeenheid der roerende en onroerende goederen van de nalatenschap voorziet, terug te brengen tot het beschikbaar gedeelte bij aanwezigheid van rechthebbenden op een wettelijk erfdeel;

Overwegende dat dergelijke huwelijksovereenkomst, toegelaten door artikel 1525 B.W., waarbij alle aanwinsten van de gemeenschap aan de overlevende echtgenoot worden toebedeeld, in werkelijkheid een overeenkomst van verdeling is, waarbij wordt afgeweken van de regel der gelijke verdeling, voorgeschreven door artikel 1474 B.W.; dat deze overeenkomst slechts gevolgen heeft vanaf de ontbinding van het huwelijk; dat zij derhalve geen afbreuk doet aan de macht van de man, hem door artikel 1422 B.W. toegekend, om over de roerende goederen van de gemeenschap te beschikken, zonder medewerking van de vrouw (Planiol et Ripert, T. IX, n° 872, p. 260); dat niettemin beschikkingen onder kosteloze en bijzondere titel over roerende goederen der gemeenschap kunnen vernietigd worden wegens bedrog, wanneer zij overdreven zijn en buiten verhouding met het geheel der gemeenschap (Verbr. 11 Nov. 1909, Pas. 1909, I, 435);

Overwegende dat appellante tot staving van haar beroep voorhoudt dat geïntimeerden de auto Mona Stella in opdracht van de decujus en voor zijn rekening hebben gekocht en met de gelden hun daartoe door de decujus verstrekt, betaald; dat zij nog voorhoudt dat de decujus in Frankrijk voor 1.880 pond sterling of 108.448 frank staatsrenten gekocht had en deze aan geïntimeerden liet ter hand stellen, doch naderhand, om hun deze som op vermoede wijze te schenken, schriftelijk verklaarde deze waarden voor rekening van geïntimeerden en met hun geld gekocht te hebben; dat appellante bovendien aanvoert dat de decujus op 7 November 1933 ten voordele van eerste geïntimeerde Emiel Coene een check ten bedrage van 494 pond sterling 4 shilling 3 pence onderschreven heeft, voor deze laatste door de « Crédit Lyonnais » te Rijsel op 13 November 1933 geïncasseerd, zonder dat de oorsprong van deze schuld van 39.334 Franse frank of 27.903 Belgische frank kan aangeduid worden; dat zij nog aanvoert dat tweemaal Emiel Coene een check van 30 pond sterling of 3.200 frank heeft ontvangen, bedrag van het loon van de decujus en dat hij niet bewijst dit bedrag aan de decujus overhandigd te hebben; dat ten slotte appellante aanhaalt dat op 22 en 25

Januari 1934 Emiel Coene geldelijke bedragen ontvangen heeft ter waarde van 277,201,50 frank en bij middel van kwijtschriften van de hand van de decujus bewijst deze bedragen aan hem overhandigd te hebben, terwijl vier weken later, bij de dood van Henri Coene slechts 115,200 frank werden teruggevonden en het bleek dat Emiel Coene in Januari 1934 een bedrag van 160,000 frank, hetzij ongeveer het ontbrekende, aan een familielid Van Cayseele had afgegeven; dat eindelijk in haar laatste besluiten appellante voorhoudt dat geïntimeerden in het bezit gebleven zijn van het aandeel van de decujus in de nalatenschap van zijn oom René Costenoble, bedragen 30.000 frank;

Overwegende dat door het arrest van 26 September 1938 op onherroepelijke wijze gevonnist werd dat de auto Mona Stella eigendom was van geïntimeerden, vermits zij om die reden van misbruik van vertrouwen werden vrijgesproken; dat evenwel uit de checkrekening van geïntimeerden in de « Bank van Kortrijk » blijkt dat zij van de decujus een bedrag van 120 pond sterling ontvangen hebben op 15 Juli 1931, waarvan geïntimeerde Emiel Coene, tijdens het strafrechtelijk onderzoek, bekende dat het gediend heeft om de auto Mona Stella te betalen (strafrechtelijk onderzoek stuk 60); dat moet uitgemaakt worden indien dit bedrag door de decujus aan geïntimeerden verschuldigd was of het hun ten titel van schenking werd overhandigd;

Overwegende dat uit de bankrekening van de decujus in de Midland Bank, Cambridge Circus Branch, blijkt dat deze op 2 September 1933 een check nr 342780 onderschreven heeft ter waarde van 1.750 pond sterling en op 9 September 1933 een tweede check nr 342781 ter waarde van 130 pond sterling; dat uit de bankrekening van de decujus in de « Crédit Lyonnais » te Rijsel, blijkt dat deze beide checks door deze instelling geïncasseerd werden en de decujus uit dien hoofde gecrediteerd met 152.483 Franse frank; dat uit deze laatste bankrekening ook blijkt dat met deze gelden 8.000 rentetitels 4 % op naam van de decujus aangekocht werden; dat uit de verklaring van Emiel Coene tijdens het onderzoek blijkt dat deze waarden door de « Crédit Lyonnais » op zijn adres werden afgezonden (stuk 49); dat uit het uittreksel van de bankrekening van geïntimeerde Emiel Coene in de « Crédit Lyonnais » te Rijsel blijkt dat deze 8.000 titels op 30 November 1933 op naam van geïntimeerde verkocht werden en zijn rekening gecrediteerd met 150.580 Franse frank; dat op het borderel van aankoop van deze titels, onder dagtekening van 2 September 1933 geschreven staat dat deze renten gekocht werden met geld van geïntimeerden; dat deze verklaring door de decujus ondertekend werd, doch niet op de datum in de verklaring vermeld, vermits deze datum, de dag van aankoop der titels was en het borderel zich alsdan te Rijsel bevond, terwijl de decujus in Londen vertoefde; dat naderhand een nieuwe verklaring in dezelfde zin werd opgesteld, van de hand van geïntimeerde Emiel Coene (stuk 60), dragende de dagtekening van 25 October 1933, hetzij twee dagen na de aankomst van de decujus te Vlamertinge en door deze laatste ondertekend; dat moet uitgemaakt worden indien de

decujus voor dit bedrag gelden van geïntimeerden in bewaring had ofwel hun deze waarden ten titel van schenking heeft overhandigd;

Overwegende dat uit de bankrekening van de decujus in de Midland Bank spruit dat de decujus op 7 November 1933 een check heeft onderschreven ter waarde van 494 pond sterling 4 shilling 3 pence, door de « Crédit Lyonnais » te Rijsel geïncasseerd, waarbij de bankrekening van geïntimeerde Emiel Coene gecrediteerd werd met 39.334,35 Franse frank; dat geïntimeerden tijdens het onderzoek geen uitleg over deze betaling konden verstrekken (stuk 123); dat dient nagegaan of deze som geen schenking uitmaakt;

Overwegende dat na de aankomst van de decujus te Vlamertinge op 23 October 1933, door het spijshuis « Holborn & Frascati » van Londen, alwaar de decujus voordien werkzaam was, vier checks werden opgestuurd, waarvan drie ten bedrage van 30 pond sterling en de laatste ten bedrage van 37 pond sterling 10 shilling; dat slechts twee ervan op het crediet van de decujus in de Midland Bank werden ingeschreven; dat tijdens het onderzoek geïntimeerde Emiel Coene bekende twee maal een bedrag van 30 pond sterling voor rekening van de decujus ontvangen te hebben (stuk 15); dat geïntimeerden nu eens verklaarden dit geld aan de decujus overhandigd te hebben (stukken 7 en 124), een andermaal dat het opgeleefd werd (stuk 15): dat dient nagegaan of deze gelden nog verschuldigd zijn;

Overwegende dat uit de bankrekening van de decujus in de Midland Bank blijkt dat hij op 17 Januari 1934 2.000 aandelen Smith's Crips verkocht heeft voor 1.662 pond sterling 2 shilling, en op dezelfde dag een check getrokken op Brussel door de Midland Bank ten voordele van geïntimeerden ondertekend heeft; dat de decujus op 18 Januari 1934 een tweede check van 800 pond sterling ten voordele van geïntimeerden onderschreven heeft; dat luidens de bankrekening van geïntimeerden in de « Bank van Kortrijk » beide checks op het crediet van geïntimeerden werden ingeschreven voor een gezamenlijk bedrag van 277.201,75 frank; dat, te oordelen naar twee kwijtschriften door de decujus op 22 en 25 Januari ondertekend, beide sommen hem overhandigd werden; dat echter toen Henri Coene op 22 Februari 1934 ten huize van geïntimeerden overleed, slechts 115.200 frank in het koffertje van de overledene gevonden werden, terwijl van de overige 162,001,75 frank geen spoor te vinden was; dat niettegenstaande de vele tegenstrijdigheden in de verklaringen van geïntimeerden tijdens het strafrechtelijk onderzoek, het gebleken is dat zij een bedrag van 160.000 frank, voortkomende van dit saldo, aan de genaamde Van Cayseele overhandigd hebben; dat van dit bedrag Van Cayseele 150.000 frank op 6 Februari 1934 op zijn lopende rekening in de Bank van Brussel gestort heeft, na er 5.000 frank van afgehouden te hebben en 5.000 frank aan geïntimeerde Emiel Coene teruggegeven; dat hieruit blijkt dat de decujus ofwel kwijtschrift ondertekend heeft voor 277.241,45 frank, terwijl hij slechts 115.200 frank ontving, ofwel na ontvangst van de

gehele som een bedrag van 162.001,75 frank aan geïntimeerden heeft overhandigd; dat dient nagegaan te worden indien deze overhandiging geen schenking uitmaakt;

Overwegende dat geïntimeerde Emiel Coene op 9 Juni 1934 aan de gerechtelijke officier bekend heeft het aandeel van de decujus in de nalatenschap van wijlen René Costonoble ten bedrage van 30.000 frank in Juli 1930 te hebben ontvangen, doch er aan toevoegt deze som aan de decujus te hebben afgegeven zonder kwijtschrift; dat de verklaringen van geïntimeerde tijdens het onderzoek te weinig betrouwbaar zijn om, zonder schriftelijk bewijs, de overhandiging van dit aandeel te kunnen aanvaarden; dat derhalve moet aangenomen worden dat deze 30.000 frank nog in het bezit van geïntimeerden zijn;

Overwegende dat geïntimeerden tegen de vordering van appellante zich beroepen op hun bezit en dit ten titel van eigendom doen gelden; dat echter bloedverwanten van een overledene, die met hem tot de dag van het overlijden samenwoonden, na dit overlijden op geen ondubbelzinnig bezit van de roerende goederen kunnen aanspraak maken en bij ontstentenis der voorwaarden van art. 2229 B. W. hun bezit geen titel vormen kan;

Overwegende dat de decujus tot op 23 October 1933, toen hij naar België terugkeerde, onderkeerde, onderbestuurder was van het spijshuis «Holborn & Frascati» te Londen; dat geïntimeerden aan deze inrichting groenten leverden door bemiddeling van een oom René Costonoble en, na het overlijden van deze laatste, door bemiddeling van Van Cayseele en van Sylvie Costonoble, de moeder der partijen; dat uit de boekhouding van geïntimeerden, door de deskundige nagezien, blijkt dat deze voor een totaal bedrag van 1.293 pond sterling 18 shilling 3 pence facturen hebben opgesteld; dat de decujus voor een gefactureerd bedrag van 321 pond sterling 18 shilling 9 pence schuldbekentenissen ondertekende; dat deze facturen allen betaald werden, deels naarmate hunner aflevering voor een totaal bedrag van 608 pond sterling 15 shilling 6 pence, deels in drie betalingen voor een gezamenlijk bedrag van 662 pond sterling 9 shilling 5 pence (verslag van deskundige, samenvatting bl. 8 en 9);

Overwegende dat buiten deze schuldbekentenissen van de decujus, betreffende de leveringen van geïntimeerden, deze laatsten nog andere schuldbekentenissen van de decujus overleggen voor een bedrag van 2.283 pond sterling 18 shilling en de erkenning van een lening van 175.000 Belgische frank aan 4 %; dat de echtheid dezer overhandiging ten dele bevestigd wordt door de bankrekening van de decujus in de Midland Bank, waar de aankomst van 1.436 pond sterling 4 shilling 6 pence, komende van geïntimeerde Emiel Coene via de Bank van Kortrijk geboekt werd op 20 Maart 1933, alsook de aankomst van 506 pond sterling 7 shilling op 6 Maart 1933, doch met de melding «verkoop van 50.000 Franse bankbiljetten»; dat anderzijds bewezen is dat, buiten de betaling der facturen, de decujus aan de geïntimeerden een bedrag van 2.462 pond sterling 2 shilling door tussenkomst van de Midland

Bank liet geworden en een bedrag van 12.300 Franse frank door tussenkomst van de «Crédit Lyonnais» van Rijsel; dat geïntimeerden daarenboven 60 pond sterling ontvingen na de dood van hun broeder en nog in het bezit zijn van de 30.000 frank, aan de decujus toekomend uit de nalatenschap van zijn oom;

Overwegende dat het eigenaardig voorkomt dat de akte van lening van 175.000 frank aan 4 % d.d. 10 Juli 1933, zonder dewelke de afrekening ten voordele van appellante zou sluiten, nooit ter sprake gekomen is gedurende het langdurig en nauwgezet onderzoek en aan de deskundigen niet werd overgelegd zoals de andere schuldbekentenissen;

Overwegende dat het niet aan te nemen is dat, ware de decujus deze som verschuldigd geweest, hij ze niet zou hebben gekweten op 22 en 25 Januari 1934, wanneer Emiel Coene hem de bedragen van 89.800 en 187.401,75 frank, hetzij dus 277.201,75 frank ter hand stelde, des te meer daar uit de overgelegde stukken blijkt dat, op dat ogenblik, tussen de gebroeders Coene tot een algemene en volledige vereffening van alle bestaande rekeningen werd overgegaan;

dat, tijdens het strafrechtelijk onderzoek geïntimeerden, trouwens, nooit hebben beweerd dat deze som van ongeveer 163.000 frank, die de decujus hen na 25 Januari 1934 overhandigde, zou hebben gediend om deze lening terug te betalen, maar dat zij nu eens voorhielden dat ze aangewend was om de geleverde groenten te vereffenen, dan eens dat ze de teruggave uitmaakte van aan de decujus in bewaring gegeven penningen;

Overwegende dat dit stuk dus niet volstaat om het verschil van 162.001,75 frank te rechtvaardigen tussen de op 22 en 25 Januari 1934 aan de decujus overhandigde sommen — 277.201,75 frank — en deze van 115.200 frank teruggevonden bij zijn overlijden, op 22 Februari 1934;

dat er integendeel gewichtige, bepaalde en overeenstemmende vermoedens bestaan om aan te nemen dat deze som van 162.001,75 frank door de decujus aan geïntimeerden werd geschonken;

Overwegende immers dat uit de getuigenissen van Louise Sergier en van geïntimeerde Theofiel Coene zelf blijkt dat de decujus, gedurende de laatste weken van zijn leven, afkeer voor appellante vertoonde en zijn wil liet kennen om haar van de goederen der gemeenschap te beroven;

Overwegende anderzijds, dat, hadde deze som een regelmatige oorsprong gehad, het niet te begrijpen is dat geïntimeerden ze, rond Februari 1934, aan Van Cayseele zouden hebben in bewaring gegeven zonder enige reden van deze handeling te kunnen verschaffen noch de herkomst van deze penningen te kunnen verklaren;

dat het dus ten genoegen van rechte vast staat dat de decujus dit bedrag van 162.001,75 frank aan geïntimeerden heeft geschonken met bedrieglijke benadeling der rechten die het huweijkscontract aan appellante in de gemeenschap had toegekend en dat geïntimeerden op de hoogte waren van dat bedrieglijk inzicht;

dat deze schenking dus nietig dient verklaard

(Verbr. 11 November 1909, Pas. 1909, I, 435), des te meer daar ze insgelijks buiten verhouding is tot het vermogen van de gemeenschap (Kluyskens : Huwelijkscontract, Nr 149; Rép. pr. Dr. B. V° contrat de mariage Nr 397; Planiol et Ripert, VIII, 532);

Overwegende dat, naar luid van art. 1525 B. W. de clause van het huwelijkscontract die aan appellante de gehele huwelijksgemeenschap toekent niet als een schenking dient beschouwd; dat ze dus het voorbehouden gedeelte van de moeder der geïntimeerden niet heeft geschonden en tot geen inkorting aanleiding kan geven (De Page, VIII, Nrs 434, 1445, 1449; Kluyskens: Huwelijkscontract nr 333);

dat geïntimeerden, als erfgenamen van hun moeder — gelet op de schenking in het huwelijkscontract voorzien — dus enkel aanspraak mogen maken op hun aandeel in $\frac{1}{4}$ van de inbreng van de decujus, $\text{z}t\text{z}ij\ 10.000 : 4 = 2.500\ \text{fr.}$ (art. 915 B. W.);

Om deze redenen :

Het Hof,

Gehoord de heer De Bie, eerste advocaat-generaal, besluitend tot de ontvankelijkheid van het beroep;

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpente,

Verklaart het beroep ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond; doet het bestreden vonnis te niet in zoverre het de eis van appellante geheel heeft afgevoerd; verbeterende, veroordeelt geïntimeerden hoofdelijk om aan appellante te betalen de sommen van $30.000 + 162.001,75 = 192.001,75$ frank, met de gerechtelijke intresten, onder aftrek van de som van 5.936,10 frank en de erfelijke aandelen van geïntimeerden in de som van 2.500 frank die aan hun moeder toekwam;

Verwijst appellante tot $\frac{1}{3}$ en geïntimeerden tot $\frac{2}{3}$ der kosten van beide instanties.

NOOT : Betreffende de kwestie sub 2 vgl. Hof Gent, 17 Juni 1947. R. W. 1947-1948, 864.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 21 Mei 1948.

Voorzitter : M. Van den Bussche.

Rechters : M.M. Claeys en Le Fevere de ten Hove.

O.M. : M. Bonte.

Pleiters : Mrs. Maertens, Janssens (Brussel) en Floré.

Derden-verzet. — Door pandhouder van een handelsfonds, mede-omvattende een huurovereenkomst, tegen het vonnis, waarbij deze overeenkomst wegens wanprestatie ontbonden werd. — Vereisten voor ontvankelijkheid.

Voor de ontvankelijkheid van het derden-verzet is niet vereist :

1. dat het vonnis, waartegen in verzet wordt gekomen, door bedrog is verkregen, dit in tegenstelling met de vordering krachtens art. 1167 B.W.;

2. dat het nadeel, hetwelk de derde door het vonnis lijdt, niet het gevolg is van zijn eigen nalatigheid; inzonderheid is niet vereist, dat de derde in het geding is tussengekomen, ook al ware hem dit mogelijk geweest.

De rechten van de eiser in derden-verzet worden aangetast door het vonnis tot ontbinding van de tot het hem verpande handelsfonds behorende huurovereenkomst wegens niet tijdige betaling van de huur. De huurovereenkomst wordt immers niet van rechtswege ontbonden door de wanprestatie maar door het vonnis.

Aan de ontvankelijkheid van het derden-verzet staat niet in de weg, dat de eiser in derden-verzet als pandhoudende schuldeiser verzuimd heeft te zorgen voor tijdige betaling van de huur, teneinde ontbinding te voorkomen. De vraag omtrent de gevolgen van een zodanig verzuim betreft de grond zelf van de zaak.

D'Hoore t. / Société belge de banque en echtgenoten Hinderyckx-van Houttryve.

Gezien de akten van beroep in het Nederlands opgesteld geschreven op zegel van 20 fr., geboekt en op 5 en 6 Maart 1948, door de deurwaarders Demulder van Brugge, en Jean Baiwir van Brussel betekend, tegen een vonnis in het Nederlands op tegenspraak verleend door de heer Vrederechter van het tweede kanton Brugge, op 19 Januari l.l. gezegd vonnis alhier regelmatig vertoond;

Gezien...;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is in de vorm en tijdig werd ingeslagen; dat het dus ontvankelijk is;

Overwegende dat beroeper aan de medegeïntimeerden Hinderyckx en Van Houttryve op 21 Maart 1945 een hotel in huur gaf dat te Blankenberge gelegen was aan de Kerkstraat, n° 92, voor 3.000 frank per maand;

Overwegende dat op 28 Maart 1946 de echtgenoten Hinderyckx van beroepene de N.V. Société Belge de Banque een kredietopening bekwamen voor het debet derwelke het handelsfonds Hinderyckx in pand werd gegeven volgens de voorschriften der wet van 25 October 1919; dat luidens art. 2 dezer wet en ook luidens de stichtingsakte het pand ook het recht op huur begrijpt; Dat de publicatie van de pandstelling regelmatig werd gedaan en noch de akte noch de publicatie ervan door partijen betwist worden; Dat de geïntimeerde vennootschap begonnen is met de rechtspleging om het pand te gelde te maken en de voorzitter der rechtbank van Koophandel, bij beschikking van 15 October 1947 de verkoop van het handelsfonds bevolen heeft; Dat bij dagvaarding van 7 November 1947 dus na de beschikking waaraan hierboven herinnerd, de beroeper de medegeïntimeerden Hinderyckx in betaling van hun prijs en belastingen, in huurverbreking en in uitdrijving dagvaardde; Dat hij dus vooraf reeds, en n.l. op 24 October 1947 dus ook na de gemelde beschikking een bevel tot betaling had betekend; Dat op 24 November 1947 de Heer Vrederechter van het 2e Kanton Brugge, een vonnis velde waarin hij de bovenaangehaalde eisen toewees, voor het grootste deel en onder meer de huurverbreking; Dat de geïntimeerde vennootschap, derden-verzet tegen dit vonnis deed om de intrekking der huurverbreking te bekomen, dit bij akte van 10 December 1947; Dat de Heer Vrederechter in het beroepen vonnis, dit derden-verzet ontvanke-

lijk verklaarde; Dat de eerste grief van beroeper tegen deze ontvankelijkheidsverklaring gaat;

Overwegende dat beroeper beweert dat het derden-verzet nooit ontvankelijk is indien het vonnis waartegen het gaat, niet met bedrog bekomen werd; Dat deze redenering blijkbaar op een verwarring tussen de voorwaarden tot ontvankelijkheid der Pauliaanse vordering en de voorwaarden tot ontvankelijkheid van het derden-verzet gesteund is; Dat inderdaad, zoals de eerste rechter het gezegd heeft, het derden-verzet om ontvankelijk te zijn, slechts twee voorwaarden kent: eerstens dat de verzetpleger derde weze in de zaak en voorts dat het vonnis van aard is om hem in zijn rechten te krenken; Dat het zelfs verdient opgemerkt te worden dat een schuldeiser tegen een vonnis dat zijn pand vermindert, juist de Pauliaanse aktie heeft indien er bedrieglijke verstandhouding is tussen zijn schuldenaar en een derde die met hem partij was in zake, en dat hem slechts het derden-verzet rest als deze bedriegelijke verstandhouding er niet is;

Overwegende dat beroeper verder beweert dat het derden-verzet ook niet ontvankelijk was omdat het nadeel dat hem door het vonnis berokkend werd het gevolg zou zijn van zijn eigen nalatigheid; Dat inderdaad het nadeel dat uitsluitend uit eigen nalatigheid zou voortspuiten geen aanleiding zou geven tot derden-verzet tegen om het even welk vonnis; vermits art. 474 van het Wetboek van Burgerlijke rechtspleging eist dat het vonnis zelf de derde-verzetpleger « krenkt in zijn rechten »; Dat echter zodra een « krenking » uit het vonnis voortspuit, het derden-verzet open staat; Dat de wet niet eist dat de derden-verzetpleger zijn rechten voordien heeft verzorgd, zelfs indien hij dit had gekund; Dat, meer bepaald, diegene die zou hebben kunnen tussen komen in het geding, vóór het vonnis niet uitgesloten is van het derden-verzet, omdat hij zich van de tussenkomst onthouden heeft;

Overwegende dat beroeper ook aan de derde verzetpleger een andere nalatigheid verwijt, nl. dat hij niet zou nagegaan hebben of zijn pandgevend schuldenaar wel degelijk zijn huurprijs regelmatig betaalde;

Dat beroeper deze stelling toelicht door te beweren dat de vernietiging der huurovereenkomst een voldongen feit was van af het ogenblik dat de huurprijs niet betaald werd op de vervalldag; dat het vonnis slechts de verworven verbreking van de huurovereenkomst geconstateerd zou hebben; dat de « krenking » der rechten van de derde verzetpleger dus niet uit het vonnis zou spruiten, doch wel uit het feit, dat noch de huurder, noch hij, pandhebbende schuldeiser, de huurprijs tijdig voldeden; dat deze stelling even goed als deze toelichting onjuist zijn; Dat immers artikel 1762bis van het Burgerlijk Wetboek het uitdrukkelijk ontbindende beding in de huurovereenkomsten voor ongeschreven verklaart;

Dat dus de huurovereenkomsten, spijs elk strijdig beding indien dit zelfs mocht bestaan, luidens artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, niet van rechtswege ontbonden zijn, wanneer een van beide partijen aan hare verbintenissen te kort komt; dat de partijen tegenover wie de verbintenissen niet

nageleefd werden aan de rechtbank moet vragen de overeenkomst te ontbinden; dat het vonnis dus de ontbinding niet bestatigt, doch ze integendeel toewijst; dat zelfs op grond van het zelfde artikel 1184, beroeper eventueel de omstandigheden had mogen inroepen die tot termijnen aanleiding konden geven; dat het feit dat hij nagelaten heeft als pandhebbende schuldeiser de huurprijs te betalen dus het derden-verzet van 1e geïntimeerde niet belte; dat dus het derden-verzet op goede gronden door het beroepen vonnis ontvankelijk verklaard werd;

Overwegende dat de vraag of er werkelijke nalatigheid bestaat in hoofde van de pandhoudster om de huurprijs te betalen, de grond van het geschil betreft en niet de ontvankelijkheid van het derden-verzet;

Overwegende dat wat betreft dat de pandhebbende schuldeiseres, die, luidens artikel 2 der wet van 25 October 1919, ook mede het recht op huur in pand neemt, die de rechten die uit de huurovereenkomst voortspuiten aan derden mag overdragen bij de tegeldemaking van haar pand, die daarbij zelfs, luidens artikel 10 van die wet over het verbod van huurafstand mag heenstappen, ook gehouden is de verplichtingen van de huurder na te komen bij ontstentenis van deze laatste, indien zij de huur wil behouden tegenover de eigenaar; dat, met andere woorden, indien de wet, zelfs spijs een strijdig beding, de rechten van de huurder tegenover de eigenaar op hem overdraagt, de pandhebbende schuldeiser ook gehouden is de verbintenissen van den huurder tegenover de verhuurder na te komen; dat hier echter in zake dient rekening gehouden met het feit dat het achterstel van huur slechts twee maanden bedroeg, waarvan een maand nog bij voorbaat verschuldigd, wanneer de ontbinding in rechte werd gevraagd; dat het te betwijfelen valt of eerste geïntimeerde wel op de hoogte was van de wanbetaling van haar schuldenaar en dat, in ieder geval, spijs de publicatie van het pand, de verhuurder haar desaangaande geen enkel bericht had laten geworden; dat zodra zij blijkt op de hoogte geweest te zijn van de toestand, de geïntimeerde vennootschap een werkelijk aanbod van vereffening heeft gedaan en dit zelfs liet vergezeld gaan van gereede betaling; dat er, in die omstandigheden geen aanleiding bestaat tot huurverbreking en de beschikkingen van de eerste rechter ten gronde dus ook verrechtvaardigd zijn;

Overwegende wat de gerechtskosten betreft, de eerste rechter die ten laste van beroeper heeft gelegd; dat echter te recht, door beroeper wordt opgemerkt dat de betaling die onder voorbehoud werd aanvaard, slechts na het derden-verzet werd gedaan; dat daarenboven dient opgemerkt dat de geïntimeerde vennootschap de geldelijke toestand van de schuldenaar moest kennen vermits zij haar pand te gelde miek en dat zij zich geen enkele moeite gegeven heeft om te weten of de huur betaald werd; dat de verhuurder, wiens voorrecht dat van de pandhouder primeert, niet gedwongen kan zijn de publicatie van het pand na te gaan vooraleer hij tot gerechtelijke uitvoering overgaat; dat dus wel mag gezegd dat de geïntimeerde ven-

nootschap er schuld aan heeft indien zij gerechtskosten heeft moeten doen om haar pand achteraf te beveiligen;

Om deze redenen :

en de niet tegengesprokene van de eerste rechter, de rechtbank, wijzende in hoger beroep en op tegenspraak, alle andere besluiten als ongegrond verwerpende, machtigt Blanche Van Houtryve om in rechte op te treden, verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, behalve wat de verwijzing in de kosten betreft;

Bevestigt het beroepen vonnis in zijn beschikkingen behalve wat de kosten betreft;

Verwijst eerste geïntimeerde tot de kosten van eerste aanleg en tot de helft der kosten van hoger beroep;

Verwijst beroeper tot de andere helft der kosten in beroep.

NOOT : Vgl. Van Bauwel, Handboek voor het burgerlijk Procesrecht, II, nr 725; Braas, Précis de Procédure civile, II, nr 1588, noot 1 op blz. 792.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 9 Juli 1948.

Referendaris : M. Beckers.

Pleiters : Mrs. Posaer en Naudts.

Naamloze vennootschap. — Kapitaalsverhoging. — Gevolgen van het ontbreken van een notariële akte.

Vanaf de dag, waarop de algemene vergadering van aandeelhouders tot kapitaalsverhoging heeft besloten, tot aan de dag der dagvaarding tot nietigverklaring der kapitaalsverhoging wegens het ontbreken ener notariële akte, bestaat een vennootschap tussen de oude en de nieuwe aandeelhouders.

De vordering door een nieuwe aandeelhouder tegen de N.V. ingesteld tot terugbetaling van het bedrag, dat hij gestort heeft op door hem genomen nieuwe aandelen, gecreëerd ingevolge de kapitaalsverhoging, is niet ontvankelijk. Hij kan alleen nietigverklaring van de kapitaalsverhoging, met ingang van de dag der dagvaarding, vorderen, alsmede ontbinding en vereffening van de in de vorige alinea bedoelde vennootschap.

Uit de gedragingen van eiser blijkt, dat hij de bedoeling gehad heeft, vennoot te worden en de eventuele winsten en verliezen met de anderen te delen.

De stortingen door eiser gedaan, zijn niet geschied zonder oorzaak daar hij met volle kennis van zaken de verbintenis daartoe heeft aangegaan.

L. V. t / N. V. A. . . .

Gezien de geboekte inleidende dagvaarding van 5 Maart 1948 betekend;

Aangezien de eis strekt tot de terugbetaling door verweerster aan aanlegger van een som van 150.000 frank, die aanlegster ter gelegenheid van een kapitaalsverhoging uitbetaald heeft aan verweerster;

Aangezien de eis onontvankelijk en ongegrond is;

Aangezien inderdaad er enkel en alleen tot de ontbinding en de vereffening der vennootschap, be-

staande tot 5 Maart 1948, tussen de oude aandeelhouders en aanlegger kan worden overgegaan;

Aangezien op 30 Augustus 1947 en 26 October 1947 tussen aanlegger en verweerster een mondeling akkoord getroffen is geworden, waardoor « A... » een verhoging van haar kapitaal zou doorvoeren en aanlegger de 150 aandelen van 1.000 frank zou onderschrijven;

Aangezien op 30 Augustus 1947 aanlegger ten opzichte van verweerster deze verbintenis uitdrukkelijk en formeel heeft aangegaan, en in uitvoering van deze verbintenis, op 3 en 15 September 1947 de sommen van 100.000 frank en 50.000 frank ter beschikking gesteld heeft van verweerster; dat anderzijds verweerster de kapitaalsverhoging beslist heeft in een algemene vergadering de 6 October 1947 gehouden;

Aangezien aanlegger zich op 30 October 1947 akkoord verklaard heeft met de vooropgestelde kapitaalsverhoging « na de werking en akten in tas der firma te hebben nagegaan », en in gevolge dit onderzoek bevestigd heeft de som van 150.000 frank ter beschikking te stellen van verweerster;

Aangezien nochtans de kapitaalsverhoging in kwestie nietig is bij gebrek aan notariële akte; doch dat anderzijds deze gelden door aanlegger ingebracht aangewend zijn geworden voor de maatschappelijke doeleinden van verweerster, gebruikt zijn geworden om verweerster in de mogelijkheid te stellen haar maatschappelijk doel en noodwendigheden te verwezenlijken en trouwens niet meer in speciën in de maatschappelijke kas aanwezig zijn;

Aangezien rechtsleer en rechtspraak oordelen dat de nietigheid van de kapitaalsverhoging bij gemis aan notariële akte voor gevolg heeft dat :

1° deze nietigheid, door een vennoot ingeroepen, onder vennoten slechts uitwerking heeft vanaf de datum der dagvaarding;

2° dat er een nietigheid bestaat van de vennootschap bestaande tussen de oude vennoten en de nieuwe aandeelhouders;

3° dat deze vennootschap, bestaande tussen de oude en de nieuwe aandeelhouders, dient te worden ontbonden en vereffend en de rechtbank de vereffenaars en de wijze van vereffening mag aanduiden overeenkomstig de wet op de vennootschappen, zoniet de vereffening volgens de algemene regelen betreffende de onverdeeltheid mag worden bevolen (zie Fredericq, Principes de Droit Commercial, T. II, nr 646, 647, 648, 990; zie Resteau, Traité Sociétés Anonymes, T. III, nr 1393; zie Répertoire pratique Droit Belge, Sociétés Anonymes, n° 87, 1699, 1700; Trib. Bruxelles, 16 déc. 1924, Répertoire Prat. Sociétés 1925, nr 2628);

Aangezien bijgevolg ten aanzien van aanlegger, de vennootschap dus een geldig bestaan heeft gehad tot en met 5 Maart 1948 en tot de dag der vordering van de nietigheid, in rechte wordt geacht een vennootschap te hebben bestaan tussen de oude vennoten en de nieuwe vennoten die na de kapitaalsverhoging zijn bijgetreden;

Aangezien aanlegger dus ongetwijfeld na zijn akkoordverklaring met de kapitaalsverhoging en zijn storting der gelden, deze niet meer kan terug-

vorderen; dat aanlegger wel de nietigheid der kapitaalsverhoging kan vorderen — hetgeen door verweerster niet betwist wordt — doch dat de gevolgen van deze nietigheid enkel en alleen door een vereffening kunnen en moeten worden geregeld, ontbinding en vereffening waarmede verweerster trouwens akkoord gaat;

Aangezien aanlegger eveneens akkoord gaat dat de nietigheid maar uitwerking heeft vanaf de dag der dagvaarding, doch een onjuiste gevolgtrekking hieruit afleidt met de gestorte gelden terug te eisen en de interesten te vorderen op deze gestorte gelden enkel en alleen vanaf de dag der dagvaarding en niet vanaf de dag der storting;

Aangezien inderdaad het zonder twijfel is dat, wanneer gezegd wordt dat de nietigheid der kapitaalsverhoging slechts uitwerking heeft vanaf de dag der dagvaarding, dit in zichzelf insluit dat de kapitaalsverhoging geldig was tot aan de dag der dagvaarding en dat bijgevolg een vennootschap bestaan heeft tussen de oude vennoten en de nieuwe aandeelhouders die op de kapitaalsverhoging ingeschreven hebben en de gelden ervan gestort hebben;

Aangezien ten anderen het aanlegger's wil geweest is vennoot te worden, hetgeen inhoudt dat hij het inzicht gehad heeft te delen met de andere vennoten in de gebeurlijke winsten en verliezen; dat dit inzicht en deze wilsuiting voortspuit uit de uitdrukkelijke en formele verplichting door aanlegger aangegaan op 30 October 1947;

Aangezien aanlegger tevens vennoot geworden is en de kapitaalsverhoging ingeschreven en betaald heeft met kennis van zaken, vermits hij voorafgaandelijk de werking en de akten in tas van verweerster nagezien en onderzocht heeft;

Aangezien aanlegger eveneens beheerder benoemd is geworden van verweerster, aan haar werking en haar maatschappelijk doel heeft medegewerkt en minstens evenveel verantwoordelijkheid heeft als de andere vennoten, aan het gemis de kapitaalsverhoging te doen vastleggen door notariële akte en bijgevolg aan de nietigheid der kapitaalsverhoging;

Aangezien bijgevolg de storting door aanlegger gedaan niet gebeurd is zonder oorzaak; gezien deze kapitaalsverhoging voortspuit uit een andere akte en de verbintenis van aanlegger als inschrijver der kapitaalsverhoging, geldig aangegaan is geworden in een onderhandse akte en in gevolge zijn uitdrukkelijke en formele wilsuiting en akkoordverklaring van 30 October 1947;

Aangezien bijgevolg aanlegger dus wel aandeelhouder geworden is van verweerster bij toepassing van artikel 4 der wet op de vennootschappen op het ogenblik der storting der gelden en er een vennootschap ontstaan is tussen de oude aandeelhouders en aanlegger, vennootschap welke nietig is bij gemis aan vervulling van de noodzakelijke vormen vereist door de wet ingeval van kapitaalsverhoging;

Aangezien aanlegger zijn deel te dragen heeft in de schommelingen die verweerster heeft medegemaakt vanaf de kapitaalsverhoging, zijnde beslist geworden door de algemene vergadering van 6

October 1947 tot op de dag der nietigverklaring van de kapitaalsverhoging;

Aangezien door zijn terugtrekking uit de vennootschap « A... » aanlegger nochtans de terugbetaling zijner gelden niet kan vorderen en de vennootschap die te voorschijn is getreden na de kapitaalsverhoging enkel en alleen moet worden vereffend op grond van haar toestand de 5 Maart 1948 tegenover haar toestand op 6 October 1947.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, maakt melding van de toepassing der artikelen 2, 34, 40 en 68 van de wet van 15 Juni 1935 voor het opmaken van het exploit en de andere akten van rechtspleging, welke het vonnis voorafgaan;

Zegt voor recht dat de door aanlegger ingeroepen en door verweerster niet betwiste nietigheid der tussen partijen bewerkte kapitaalsverhoging haar uitwerking heeft van de dag der dagvaarding in nietigheid, zijnde 5 Maart 1948;

Zegt voor recht dat aanlegger zowel als verweerster verantwoordelijk is voor deze nietigheid;

Verklaart de vordering tot terugbetaling der gestorte gelden onontvankelijk en ongegrond;

Zegt voor recht dat de nietigheid der kapitaalsverhoging enkel en alleen kan en moet geregeld worden door de ontbinding en de vereffening der vennootschap bestaande vanaf 6 October 1947 tot 5 Maart 1948 tussen de oude aandeelhouders en aanlegger;

Wijst aanlegger af van zijn eis in terugbetaling der gestorte gelden;

Verklaart de vennootschap bestaande vanaf 6 October 1947 tot 5 Maart 1948 tussen de oude aandeelhouders en aanlegger ontbonden en zet ze in vereffening.

NOOT: Bovenstaande uitspraak lijkt ons juist; de redegeving in het vonnis is echter niet altijd onberispelijk. Zo wordt overwogen, dat « er een nietigheid bestaat van de vennootschap, bestaande tussen de oude vennoten en de nieuwe aandeelhouders en dat deze bestaande vennootschap dient te worden ontbonden en vereffend ».

Een nietige vennootschap bestaat in rechten niet! Alleen is het zó, dat ingevolge de werking van art. 34 i.v.m. art. 4 van de wetten op de vennootschappen, de nietigheid van de kapitaalsverhoging wegens het ontbreken van de notariële akte onder de vennoten eerst werkt met ingang van de dag, waarop tot nietigverklaring der kapitaalsverhoging is gedagvaard. In de periode tussen het toetreden van een nieuw vennoot, na het besluit van de algemene vergadering van aandeelhouders tot kapitaalsverhoging, en de dag der dagvaarding tot nietigverklaring, bestaat er een geldige vennootschap tussen de oude en de nieuwe aandeelhouders. Een nieuwe aandeelhouder kan derhalve niet terugbetaling eisen van het door hem gestorte bedrag, doch moet vorderen de nietigverklaring der kapitaalsverhoging en de ontbinding en vereffening van de in de vorige alinea bedoelde vennootschap.

Zonderling is het ook, dat de rechtbank de vordering tot terugbetaling der gestorte gelden « onontvankelijk en ongegrond » verklaart. Slechts één van beide is mogelijk: is de vordering niet-ontvankelijk dan be-

hoeft de rechter niet meer te treden in een onderzoek naar haar gegrondheid. In bovenstaand geval moest de vordering tot terugbetaling der gestorte gelden o.i. niet ontvankelijk worden verklaard.

Men vgl. naast de aangehaalde literatuur in het vonnis nog : Les Nouvelles, Droit commercial, t. III. In het Nederlands recht zijn, anders dan in het Frans en Belgisch recht, de gevolgen der nietigheid ener N. V. niet geregeld. Betreffende de superioriteit van het Belgische, resp. Franse stelsel zie : Van der Heyden-Van der Grinten, Handboek voor de Naamloze Venootschap (4e druk) nr. 157.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST. NIKLAAS

1e Kamer. — 2 November 1948.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : MM. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. R. De Schrijver.

Pleiters : Mrs De Pesseroey, Van Raemdonck en M. Thuybaert.

Verkeer. — Stilstaand voertuig. — Hoogste punt van een viaduct. — Niet verboden. — Te nemen voorzorgen. — Art. 58 van het reglement op het wegenverkeer.

Het reglement op het verkeer verbiedt niet het stilstaan van voertuigen op het hoogste punt van een viaduct.

Art. 58 schrijft enkel voor het voertuig derwijze te plaatsen dat het zo weinig mogelijk het verkeer hindert.

De Wilde t./ Moerman en Hofkens.

Gezien het exploit van rechtsingang van 18 Augustus 1948;

Aangezien de eis er toe strekt « gedaagden te zien en te horen veroordelen om solidaire, of minstens de ene voor de andere, of elkeen in evenredigheid van de schuld, aan de aanlegger te betalen, voor de redenen uiteengezet in de inleidende dagvaarding, de som van fr. 9.326,90 met de vergoeden intresten vanaf 9 Januari 1945; de rechterlijke intresten te rekenen van de dagvaarding en de proceskosten; het tussen te komen vonnis uitvoerbaar te horen verklaren bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling »;

Aangezien het vaststaat dat, op 8 Januari 1945, datum waarop het kwetsieuze ongeval zich heeft voorgedaan te Lokeren, Bergendries;

1° de baan glibberig lag ten gevolge van sneeuw en ijsgang;

2° de auto-camion met aanhangwagen, toebehorende aan eerste gedaagde, stilstond op het hoogste punt van de viaduct, uiterst rechts van de weg, in de richting van het verkeer, terwijl de geleider, mede met de andere inzittende, hout aanbracht voor het vullen van zijn gasgenerator;

3° dat de auto-camion van de tweede gedaagde uit tegenovergestelde richting kwam aangereden;

4° dat aanlegger de stilstaande camion van eerste gedaagde heeft aangereden op het ogenblik dat de wagen van tweede gedaagde reeds volledig of,

alleszins, voor negen tiende zijn kruisende beweging had uitgevoerd;

Aangezien de aanlegger, tot staving van zijn eis, aanvoert :

enerzijds, dat hij door de Boetstraffelijke rechtbank van Dendermonde, bij vonnis op tegenspraak geveld in dd° 7 Juli 1948, werd vrijgesproken van de betichting « bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht de persoon van een ander aan te randen, onvrijwillig slagen of verwondingen te hebben toegebracht »;

anderzijds, dat eerste gedaagde een fout of, alleszins, een onvoorzichtigheid heeft begaan met, boven op een viaduct, zonder noodzakelijkheid, stil te houden en, zodoende, de weg te belemmeren;

dat, verder, het rood licht van eerste gedaagde's aanhangwagen ofwel niet brandde, of, in elk geval, door eigen schuld, niet voldoende zichtbaar was;

dat, ten overstaan van tweede gedaagde, aanlegger doet gelden dat deze te veel op de linker kant van de weg reed, aldus een onvoldoende ruimte vrij latende, met het gevolg dat hij, aanlegger, mede ter oorzaak van de glibberigheid van de baan, is te recht gekomen op de achterkant van de wagen van eerste gedaagde;

Aangezien de door aanlegger aangevoerde middelen niet gegrond zijn;

dat, in de eerste plaats, er niet te onderzoeken valt of aanlegger, ingevolge het vonnis van de boetstraffelijke rechtbank, dat kracht van gewijsde heeft verkregen, ja dan niet, moet geacht worden vrij te zijn van elke fout, ook van de lichtste;

dat het, ter zake, gaat om een eis gegrond op art. 1382 en vlg. van het Burgerlijk Wetboek, waarbij de aanlegger, om in zijn actie te lukken, moet bewijzen : de schade, de schuld en het causaal verband tussen beide;

Ten overstaan van eerste gedaagde :

Aangezien vooraf dient opgemerkt dat eerste gedaagde niet zonder reden heeft stil gehouden op het hoogste punt van de viaduct; dat, immers, alle weggebruikers er zich rekenschap zullen van geven dat het voor eerste gedaagde veel gemakkelijker was zijn voertuig aan de gang te brengen wanneer hij zijn vertrekpunt nam van op het hoogst gelegen punt van de helling;

dat, anderzijds, het reglement op het verkeer niet verbiedt stil te staan boven op een viaduct; dat art. 58 van de Wegcode enkel voorschrijft « het voertuig derwijze te plaatsen dat het zo weinig mogelijk het verkeer hindert »;

Aangezien niet ernstig kan beweerd worden dat de geleider van een vrachtwagen, die stil staat boven op een viaduct, uiterst rechts tegen de berm, in de richting van het verkeer, op een baan minstens elf meter breed, de doorgang van de andere weggebruikers belet;

dat eerste gedaagde nergens beter zichtbaar kon zijn, in de ene zowel als in de andere richting, dan op het hoogste punt van de viaduct;

dat er uit volgt dat de aanlegger de camion heeft kunnen zien van op een zeer grote afstand en zijn snelheid derwijze regelen dat, rekening houdende met de weggesteltenis, elke aanrijding kon vermeden worden;

Aangezien uit de strafbundel onomstootbaar blijkt dat de aanhangwagen van eerste gedaagde voorzien was van een naar achteren uitstralend rood licht, zodat ook, in dit opzicht, was voldaan aan de voorschriften van het reglement op het verkeer;

Ten aanzien van tweede gedaagde :

Aangezien dat, zowel de gedingvoerende partijen als de getuigen die in de loop van het gerechtelijk onderzoek werden gehoord, het er over eens zijn dat aanlegger tweede gedaagde had gekruist op het ogenblik dat hij eerste gedaagde heeft aangereden; dat het, bijgevolg, geen twijfel lijdt dat laatstgenoemde, in geen geval de oorzaak kan geweest zijn van het ongeval;

Aangezien dat, uit alles wat voorafgaat, moet besloten worden tot de ongegrondheid van de eis;

Om die redenen :

De Rechtbank, gelet op artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, alle verdere of strijdige besluiten van de hand wijzende, verklaart de eis ongegrond; dienvolgens, wijst hem af; veroordeelt aanlegger tot de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

GANSHOF F. L., *Medieval agrarian Society in its prime. France, the Low Countries and Western Germany*. Wetteren, 1947.

In *The Cambridge Economic History of Europe from the decline of the Roman Empire*, t. I, *The agrarian life of the Middle Ages* (Cambridge, The University Press, 1941 (2e uitg. 1942), XVII, 650 p.), heeft Prof. F. L. Ganshof een belangrijke studie gepubliceerd (p. 278-322), welke de uitgevers ongelukkigerwijze « Medieval agrarian society in its prime » hebben betiteld : zij behandelt immers niet het ontstaan der middeleeuwse landbouwmaatschappij, maar wel haar bloei en hoogtepunt van de Xe tot de XIIIe eeuw !

De auteur wist met zijn bekend meesterschap over de stof en in een aangename, klare taal, in deze zeer degelijke synthese de algemene trekken der landbouwtoestanden in Frankrijk, het Rijk en de Nederlanden te schetsen, en toch de regionale verschillen goed te nuanceren. In grote trekken wordt het mecanisme van het verval der klassieke domaniale economie (de « villa ») behandeld; de hele beweging der ontginningen, met al haar ruimtelijke en in de tijd ingewikkelde problemen, wordt op een duidelijke manier voorgesteld.

Hoewel deze studie van Prof. Ganshof hoofdzakelijk economische problemen der Middeleeuwen behandelt, heeft hij ook een vraagstuk aangeraakt, dat voor de rechtsgeschiedenis als zeer belangrijk mag genoemd worden. De rechtshistoricus zal namelijk veel nut trekken uit de belangrijke bladzijden, welke Prof. Ganshof heeft gewijd aan het ontstaan van de landpacht (p. 305 en volgende). Onder de maatregelen, welk in de 12e eeuw genomen werden om het klassiek domein herin te richten speelde de toepassing van een nieuwe methode van landvergunning, bestaande in de huur ervan voor een bepaalde termijn,

een belangrijke rol. De eerste gevallen kwamen voor in de eerste helft der 12de eeuw: het klooster van St Denis verpachtte het domein van Beaune-la-Rolande in Gâtinais aan de *servientes*, welke het verkregen voor een som van 30 Pond per jaar, jaarlijks hernieuwbaar. Ten onzent verpachtte de abdij van Sint Pieters in 1126 een molen op het domein van Harnes, in Zuid-Vlaanderen. Doch dat waren uitzonderlijke gevallen. Eerst in de tweede helft van de 12e en in de 13e eeuw wordt dit de normale methode der domeinuitbating. In Henegouwen en het Naamse was dit reeds de gewoonte op het einde der 12e eeuw; in Vlaanderen, Luik, Brabant en in Holland komt dit eerst bijna een eeuw later voor. Dit volgens de geschreven bronnen, want de meeste pachtovereenkomsten werden mondeling aangegaan, zodat er geen overblijfselen van zijn.

In de eerste plaats toegepast op de hoeven der domeingoederen (*curtes* en *Meiergut*), was zij ook vaak in gebruik op de landerijen, zowel op de bebouwde akkers (*culturæ* of *coutures*), als op de onbebouwde gronden (de *Beunden* uit de Germaanse bronnen), en ook op de rechten en de plichten, zoals de tienden.

De huurpacht met vaste termijn kon twee vormen aannemen : de pacht tegen de opbrengst van een deel van de oogst (*bail à part de fruits*) en de pacht tegen een vastgestelde rente (*bail à ferme*).

In de eerste vorm werd de landheer betaald bij wijze van een rente, welke overeenstemde met een bepaald deel van de oogst en soms ook met een zeker deel van de natuurlijke aangroei van de veestapel. Dit evenredig deel kon een derde of een vierde bedragen, of de helft (vandaar de namen *medietaria*, *métayage*, *Halbpacht* en *helftwinning*, welke veel in de contracten voorkomen); meer algemene termen kwamen ook voor, o.m. het germaanse *Teilbau* en het Nederlandse *deelpacht*; in Henegouwen werd het derde deel *tierce part* genoemd.

In de *bail à ferme* bestond de rente van de landheer uit een hoeveelheid goederen of uit een som geld, welke voor de termijn van de huurpacht vastgesteld was, of slechts kon verschillen in verhouding van de bepalingen, welke ten tijde van het sluiten van het contract waren vastgelegd. Dus stond zulke rente niet in verhouding met de opbrengst van de grond. Verschillende benamingen kwamen voor : firma (*ferme*, of in Normandië *ferme muable*). De termen *commissio*, *pensio*, waren veel meer in gebruik in het Rijk, terwijl *pactum*, *pactus*; *pacht*, in de Nederlanden of Nederduitse gebieden gebezigd werden.

De termijn van de *métayages* of vaste renten verschilde ten zeerste. De vergunning van de landpachten was gewoonlijk vergezeld door allerlei bijzondere bepalingen.

Volgens Prof. Ganshof was de grootste oorzaak van de verspreiding der landpachten in de 12e en 13e eeuwen gelegen in de wens van de landheer om bij te dragen tot de toenemende productiviteit van de bodem. Pachten lieten de aanpassing der renten toe in een betrekkelijk korte tijdsspanne. Zij hadden het voordeel aan de landheer toe te laten een « pachter » of een « métayer » wegens zijn persoonlijke eigenschappen uit te kiezen, omdat *quem bonum terrarum cultorem noverat*, zoals een Henegouws charter van 1201 het zegt. De heer verkreeg meer vrijheid bij de uitbating van zijn domeinen en was aldus van groter substantiële opbrengst verzekerd.

L. Th. Maes.

Heinrich MITTEIS. — **Vom Lebenswert der Rechtsgeschichte.** — Weimar 1947, 134 p.; dezelfde **Die Rechtsgeschichte und das Problem der historischen Kontinuität.** (Abh. der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. — Jg. 1947, Phil. — Hist. Kl, nr I) Akademie Verlag, Berlijn, 25 p.

Professor Heinrich Mitteis, hoogleraar in de rechtsgeschiedenis te Berlijn, en uitgever van het *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte* heeft in deze beide studiën, vooral in de eerstgenoemde, een opmerkenwaardige poging gedaan om de gehele rechtsgeschiedenis op nieuwe grondslagen te vestigen en haar een juiste plaats in de geschiedenis en in de rechtswetenschap toe te wijzen.

De socratische vraag naar het doel zijner kunst wordt door elke wetenschapsmens op een verschillende wijze beantwoord; zij zal misschien door dezelfde persoon dan nog verschillend beoordeeld worden naar gelang de periode van zijn leven waarin hij deze vraag te beantwoorden krijgt. De behandeling van zulk probleem is dan ook zelden niet veel meer als een persoonlijke denkhouding en bekentenis. Van des te meer belang is het dan ook wanneer een geleerde als Mitteis die thans met H. Planitz (Wenen), E. Schmidt (Göttingen), A. Erler (Mainz) en Fr. Beyerlé (Freiburg), tussen de eersten onder de zeer gedunde rijen van de Duitse rechtshistorici moet gerekend worden, in deze kritische periode de levenstaak van zijn vak tracht te omlijnen.

Goethe heeft destijds het enthousiasme genoemd als de zin en de betekenis van de historische opzoekingen. Mitteis verlangt daartegenover een meer filosofisch georiënteerd nadenken op de methodologische grondslagen van de rechtsgeschiedenis. Hij meent dat het ontbreken hiervan tot nog toe nadelige gevolgen heeft gehad op de evolutie van deze wetenschap: « Wenn die Rechtsgeschichte aus der bitteren Stimmung, nur Epigonin einer groszen Zeit zu sein, herauskommen und nicht länger ein *caput mortuum* der Romantik bleiben will, so kann sie nur durch entschiedenen Anschluss an das Ganze der Geschichtswissenschaft, durch Besinnung auf ihren Eigenwert in deren Rahmen, durch Aufnahme aller Anregungen, die von neuesten Leistungen auf dem Gebiet der Geschichtsmethodologie ausgegangen sind ».

Op deze hoofdstelling voortbouwend, behandelt hij achtereenvolgens, in twee hoofdstukken, de rechtsgeschiedenis als onderdeel der geschiedenis, en als onderdeel der rechtswetenschap (van de Nederlanders noemt hij alleen Grotius). In een derde hoofdstuk wordt dan het nut en het belang der rechtshistorische werken voor geschiedenis en rechtswetenschap belicht. In een vierde hoofdstuk komt de eigenlijke kern van zijn betoog naar voren onder de titel: « Over de levenswaarde der rechtsgeschiedenis ». Schrijver bouwt hier op de stelling van Hegel dat alle geschiedenis een stap voorwaarts betekent van het bewustzijn der vrijheid. Ook de rechtsgeschiedenis is, volgens Mitteis, de geschiedenis van de ontwikkeling tot het bewustzijn van de vrijheid. De rechtsgeschiedenis schetst het opstijgen van immer nieuwe klassen naar de vrijheid. « De rechtsgeschiedenis is de ontwikkeling der rechtsidee doorheen de geschiedenis ». De plebejers der Oudheid, de ambachtslieden der Middeleeuwen, de loonarbeiders der kolen- en transportnijverheid, de opstandelingen der Moderne en Hedendaagse Tijden, in allen openbaarden zich « overwinningen der rechtsidee over de trage statiek van verouderde en afgeliefde conventies »; zij dragen het odium der recht-

brekers, maar staan tegenover de geschiedenis als « helden in de strijd voor het recht ».

Zulkdanige vergelijkingen komen ons echter voor als een al te gevaarlijke veralgemening, evenzo als de voorkomende neiging der behoudsgezinden om het opkomen van nieuwe levensopvattingen als overwinningen van het onrecht dood te verwen. Dan eerst kan men het ontstaan van nieuwe machtsgroepen en nieuwe levensopvattingen als een overwinning der rechtsidee betitelen, wanneer zij zich door hun bekentenis tot het recht en door practische daden als wettelijke machten hebben opgewerkt (Augustus). In een vijfde hoofdstuk stelt Mitteis het gebod der consequentie (de plicht tot de logische handeling) sterk op de voorgrond.

Eerst in het slotwoord over de levenswaarde der rechtsgeschiedenis komt Mitteis tot besluiten die, alle mogelijke schakeringen in acht genomen, de instemming van alle rechtshistorici kunnen verkrijgen: « Die Rechtsgeschichte befreit vom Glauben an juristische Dogmen, von der Herrschaft der Schlagworte, von der Gefahr, in vorschnelle Verallgemeinerungen zu verfallen; sie befreit von dem Gefühl, dasz die Hüter des Rechts als blozse Exponenten jeweiliger Machtlagen ständig verurteilt sind, *tamquam e vinculis sermocinari* (Francis Bacon). Wer das Recht auf der Grundlage seiner Geschichte und in der Geschichte die Bewährung der Rechtsidee sieht, dem wird es niemals mehr in Knechtgestalt erscheinen, sondern als Herrscher im Reich der Freiheit und der Menschenwürde » (p. 131).

Ook het academisch geschrift over « Die Rechtsgeschichte und das Problem der historischen Kontinuität » is een methodologische studie. De gedachte der historische continuïteit heeft O. Höfler in een enthousiast stuk « Das germanische Kontinuitätsproblem » (Hist. Zeitschr., 1937, p. 1) vooropgesteld. Nadat het nadien door andere historici op velerlei en levendige wijze aangevuld was (vgl. H. Aubin, in Hist. Zeitschr., 1943, p. 228) past Mitteis het probleem thans aan de rechtsgeschiedenis aan. In werkelijkheid is dit probleem innig verbonden met de fenomenen der kulturrecepties, en moet men slechts nagaan hoe zeer het recht enerzijds aan het beginsel van duurzaamheid en anderzijds aan de wet van de vooruitgang onderworpen is om de ware betekenis der rechtsontwikkeling te kunnen vatten. Bij zijn uiteenzetting stoelt de schrijver sterk op het werk van Franz Beyerle « Der Entwicklungsgedanke im Recht » (1928). Dit academisch geschrift bood aan Mitteis niet alleen de gelegenheid met grote kennis van zaken de beide polen van duurzaamheid en evolutie in de rechtsgeschiedenis te belichten, maar het was hem ook een welkome gelegenheid een overzicht en een waardebeoordeling te schenken nopens de jongste, te midden van deze verwarde tijd, dikwijls onopgemerkt gebleven literatuur.

L. Th. Maes.

Vlaamse Juristen

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Legatum Visserianum

Mr. S. J. Visser, overleden in 1919, heeft zijn vermogen vermaakt aan de Leidse Universiteit onder voorwaarde, dat de rente wordt aangewend om de studie van het volkenrecht en het internationaal privaatrecht te bevorderen. In het bijzonder was het zijn wens dat periodiek een som van ten minste f 5.000,— zou worden besteed voor het uitschrijven van een internationale prijsvraag.

In overeenstemming met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid heeft het College van Curatoren der Rijksuniversiteit te Leiden, als beheerder van de stichting Legatum Visserianum, thans de volgende prijsvragen uitgeschreven:

- I. Het Legatum Visserianum vraagt een kritische beschrijving van de internationaal-privaatrechtelijke wetgeving en rechtspraak der twintigste eeuw betreffende de confiscatie (inbegrepen de nationalisatie) van eigendom.
- II. Het Legatum Visserianum vraagt een kritisch overzicht van de inrichting en procedure van de grote politieke internationale conferenties van de 17e tot en met 19e eeuw (Westfalen, Nijmegen, Rijswijk, Utrecht, Wenen, Parijs (1856), Berlijn (1878)). Daarbij is onder meer te letten op samenstelling van delegaties en hulporganen, op de procedure en, eventueel, op de indeling in commissies, de procedure dezer laatste, de «mediatie» en diplomatieke druk. Het gaat om de techniek der conferenties; het is niet de bedoeling, dat de politieke aspecten daarvan, anders dan als hulpmiddel voor het verstaan van inrichting en procedure, belicht worden.

De antwoorden moeten, in het Nederlands, Zuid-Afrikaans, Duits, Engels of Frans getikt, voor 1 November 1950 worden toegezonden aan het College van Curatoren. De manuscripten moeten een motto dragen, hetwelk herhaald wordt op een bij de manuscripten gevoegde verzegelde enveloppe, die de naam en het adres van de schrijver of schrijfster bevat.

Aan de antwoorden, die naar het oordeel van ons College, gehoord de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, daarvoor in aanmerking komen, zullen prijzen worden toegekend tot een maximum van f 5.000,— voor elke prijsvraag.

OCTROOIEN EN PATENTEN IN DE BENELUXLANDEN

In nr 8 van dit weekblad (kol. 255-256) vestigden wij de aandacht op een bijdrage over het bovengenoemde onderwerp, verschenen in het Septembernummer van het maandblad «Benelux». In deze bijdrage besprak Fr. Hymans de wetswijzigingen, die voor de unificatie van het octrooirecht in de drie Beneluxlanden noodzakelijk zouden zijn.

In het pas van de pers gekomen Octobernummer van hetzelfde tijdschrift, behandelt Ir. Hymans in een tweede artikel het merkenrecht.

Op dat gebied ook acht hij wetswijzigingen nodig, daar zowel de Belgische merkenwet van 1879 als de Nederlandse van 1893 uiterst gebrekkig zijn en in het geheel niet meer voldoen aan de tegenwoordige eisen van industrie en handel.

Het sedert de wetswijziging van 1935 in België aan-

vaarde gemengde declaratief-attributief stelsel zou z.i. in Nederland kunnen worden overgenomen.

De Nederlandse wet kent een vooronderzoek, dat zeer streng is; in de Belgische wetgeving is een vooronderzoek onbekend. Het resultaat daarvan is, dat in Nederland een groot aantal aanvragen tot inschrijving wordt afgewezen, terwijl in België de inschrijving geschiedt. Ir. Hymans geeft in overweging het vooronderzoek in Nederland facultatief te stellen en aan het Merkenbureau slechts de bevoegdheid te geven om de inschrijving te weigeren alleen op formele gronden.

De eeuwige geldigheidsduur van de Belgische inschrijvingen zou volgens hem moeten worden vervangen door een verplichting tot periodieke vernieuwingen tegen betaling van een bedrag, dat geen fiscaal karakter zou mogen dragen.

België heeft in 1935 de bescherming van collectieve merken geregeld; Nederland zou dat voorbeeld dienen te volgen.

Meer uniformiteit in het formele recht zou, naar schrijver meent, leiden tot meer uniformiteit in de rechtspraak.

Tenslotte herinnert hij aan de opdracht door de Nederlandse Groep der A.I.P.P.I. op de vergadering van 29 April 1948 aan haar bestuur gegeven, om zich met de Belgische en Luxemburgse zusterorganisaties in verbinding te stellen, teneinde tot overeenstemming te komen over de beginselen, waarop een unificatie van het recht van de industriële eigendom in de drie landen zal moeten berusten. Mochten de drie groepen het eens worden over deze beginselen, dan waren deze voor te leggen aan de door de drie regeringen benoemde commissie tot unificatie van het recht.

D.W.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad. — Afl. 42 van 4 December 1948.

Mr. P. M. J. Nolet, Prijsbeheersingmisère met een praatje. — G. Van Leuven, De bevoegdheid van de Prijzenbureaux. — Mr. A. F. J. C. Habermehl, De vervroegde straf-beëindiging bij politieke delicten. — Mr. A. Blom, Nieuwe attributie van rechtsmacht. — Mr. G. J. Scholten, De betekenis der woorden, «in het algemeen en onder de omstandigheden» in het huidige binnenvaartrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie. — 4 December 1948 nr. 4063.

Prof. Dr. P. J. A. Adriani, De nieuwe Successiewet.

Journal des Tribunaux. — Nr. 3788 van 5 December 1948.

Le cinquantenaire professionnel de MM. les bâtonniers Paul Crokaert, Pierre Graux et Thomas Braun.